

Prisbegrunnelse 24.09.2015

RAFTOPRISEN 2015 TILDELES DEN HONDURANSKE PRESTEN PADRE MELO FOR HANS FORSVAR AV YTRINGSFRIHETEN I ET AV VERDENS VOLDELIGSTE LAND

Raftoprisen 2015 tildeles den honduranske presten, radioaktivisten og menneskerettighetsforkjemperen Ismael Moreno Coto, bedre kjent som Padre Melo. Tildelingen er en anerkjennelse av hans bruk av media i forsvar av ytringsfrihet og grunnleggende rettigheter i et Honduras preget av ekstrem vold. Journalister, menneskerettighetsaktivister og andre utsettes for grov trakassering og dødstrusler, og det siste tiåret har drapstallene vært alarmerende høye. I denne situasjonen er Padre Melo en uredd stemme. Han arbeider målrettet for å undersøke og formidle årsakene til volden og overgrepene mot samfunnets sårbare grupper.

«In proportion to its population, Honduras has the most alarming violation of the freedom of expression in the world».

- Frank La Rue, FNs spesialrapportør for ytringsfrihet

JESUITTPRESTEN OG RADIOAKTIVISTEN PADRE MELO

Padre Melo er en 57 år gammel jesuittprest med bakgrunn i filosofi og teologi, som leder to viktige menneskerettighetsorganisasjoner i byen El Progreso i Honduras: Radio Progreso og ERIC (Equipo de Reflexión, Investigación y Comunicación). Dessuten har han grunnlagt både den honduranske utgaven av det regionale tidsskriftet Envío og det honduranske A Mecate Corto, som begge analyserer aktuelle samfunnsproblemer. Gjennom bruk av radio, formidling i tidsskrift og i sitt virke som prest har Padre Melo blitt en sterk offentlig stemme for demokrati, ytringsfrihet og menneskerettigheter.

«Hvis du ikke inntar ståstedet til de gruppene som konstant er utsatt for rettighetsbrudd og får sin ytringsfrihet berøvet, så si meg: hvor er det kristne evangeliet?» - Padre Melo

Hver søndag holder Padre Melo gudstjeneste i et lite kapell i El Progreso, sammen med musikere, eldre lokalsamfunnsledere og ungdommer. Som han uttrykker det selv, ønsker han å jobbe for at Guds herlighet skal skinne, midt i all grusomheten. Padre Melo får imidlertid lite støtte fra hierarkiet i den katolske kirken i Honduras. Til tross for at han har mottatt flere dødstrusler, og til tross for presset som ulike maktgrupper utøver mot Radio Progreso og ERIC, har ikke kardinalen gitt ham noe støtte.

Padre Melo er verken for eller mot noe bestemt politisk parti. Han er kritisk ikke bare til makteliten, men også til venstresiden for ikke å ivareta folks interesser. Hans sterke offentlige stemme og dyptgående samfunnsanalyser har gitt ham stor respekt blant et bredt spekter av ulike sosiale grupper og organisasjoner, herunder fagbevegelse, bondeorganisasjoner,

urfolksorganisasjoner, velforeninger i byer, LHBTI-organisasjoner, kvinneorganisasjoner og ungdomsgrupper.

HONDURAS I KRISE

Menneskerettighetssituasjonen i Honduras er prekær og har dype historiske røtter. Før 1980 var landet for det meste styrt av militæret, med perioder av relativt ustabile sivile regjeringer og svært mange kupp. Politikken har vært dominert av to partier, men muligheten for sivilt politisk liv har vært begrenset. I juni 2009 ble President Zelaya kastet i et kupp gjennomført av den økonomiske og politiske eliten, med støtte fra militæret.

Volden var tiltagende allerede før kuppet, men eskalerte etterpå. Ifølge Amnesty International har overgrep mot journalister, urfolks- kvinne- og menneskerettighetsaktivister økt betraktelig de siste årene. Landet har ifølge FN verdens høyeste drapsrate. Volden er delvis relatert til at Honduras er et viktig knutepunkt for narkotikasmuglingen fra Sør-Amerika til USA, med den økte tilstedeværelsen av narkotikakarteller det innebærer. Svake statlige institusjoner, autoritære politiske tradisjoner, samt ekstreme ulikheter som fører til at 40 % lever i ekstrem fattigdom, er andre viktige faktorer.

Korrupsjon og maktmisbruk i politiet er et stort og økende problem i Honduras, og rettssystemet er svakt. Bare 20 % av drapene blir etterforsket, det er mangel på uavhengige domstoler, og dommere suspenderes og blir utsatt for trusler. Straffefrihet er utbredt og FNs spesialrapportør konkluderer med at i de fleste tilfeller der voldshandlinger utføres, går gjerningsmennene ustraffet. Honduras preges også av en ekstrem militarisering av offentlig sikkerhet i respons på den høye kriminaliteten, og anklager om menneskerettighetsbrudd utført av militæret er utbredt.

RADIO PROGRESO – ET FORSVAR AV YTRINGSFRIHETEN

Mangelen på ytrings- og pressefrihet i Honduras løftes frem av et stort antall internasjonale organisasjoner. Nasjonale medier er konsentrert på hendene til den økonomiske eliten, som også dominerer politikken. De få uavhengige mediene er under konstante angrep og trusler, og mange journalister er ofre for vold og tvunget til selvsensur. I følge FN ble 23 journalister og medarbeidere drept i perioden fra 2008 til 2013. PEN International understreker at Honduras er et av de landene i verden hvor det er farligst å være journalist.

Til tross for denne risikoen har Radio Progreso evne og vilje til å være en av få kritiske røster som står opp mot volden og menneskerettighetsbruddene som preger det honduranske samfunnet.

Padre Melo ble i 2006 direktør for radiostasjonen som når ut til 1,5 millioner lyttere av en befolkning på rundt 8 millioner. Radioen gir en stemme til menneskerettighetsaktivister, fagforeninger, småbønder og organisasjoner som sjelden får tilgang i private og nasjonale medier. Den kritiserer måten det honduranske demokratiet blir utøvd på, korrupsjonen og straffefriheten blant myndighetspersoner og politikken som truer naturressursene og urfolks rettigheter til land. Radioen inntok en svært kritisk holdning til militærkuppet mot Zelaya i 2009 og ble deretter okkupert av militæret og midlertidig nedlagt. Padre Melo beskriver slik hvordan han og teamet bestemte seg for å gjenåpne radioen allerede dagen etter kuppet:

«Samme ettermiddag satte vi oss ned og snakket sammen: Hva gjør vi? Allerede etter de første meningsutvekslingene visste vi hva vi måtte gjøre: Vi er en radio, vi er en stemme. Hvis vi ikke har en stemme, er vi ikke lenger en radio. La oss forsvare radioens stemme fordi vi er stemmen til de som ikke har noen stemme. Vi gjenåpnet radioen om morgenen den 29. juni.»

Som et resultat av den kritiske journalistikken og alternative informasjonen har redaksjonen blitt utsatt for gjentatte trusler, og Padre Melo har blitt truet på livet. To av hans radiomedarbeidere har blitt drept, til tross for at den honduranske staten var beordret av den inter-amerikanske menneskerettighetskommisjonen (IACHR) om å ta i bruk alle midler for å beskytte deres liv. Myndighetene etterforsket imidlertid ikke truslene, og iverksatte ingen beskyttelsestiltak. Reporters Without Borders har nevnt Radio Progreso i en gjennomgang av globale medier som arbeider under konstante trusler.

FORSVAR AV NATURRESSURSER OG SÅRBARE GRUPPER

I 2001 ble Padre Melo direktør for ERIC, et senter for samfunnsanalyse, undersøkelse og kommunikasjon om sosiale og politiske spørsmål. ERIC ble grunnlagt i 1980 — en konfliktfylt periode i Mellom-Amerika — for å belyse de rurale problemene i Honduras. I dag hjelper ERIC lokalsamfunnsledere med å utvikle organisasjoner som kan ivareta deres rettigheter til naturressursene og arbeide for sosial rettferdighet i Honduras. Opplysningsarbeid er en viktig oppgave, og ERIC samarbeider tett med Radio Progreso. Padre Melo opprettet en menneskerettighetsavdeling av ERIC i 2002 og bistår IACHR i anmeldelser av saker relatert til drepte menneskerettighetsaktivister, men opprettholder også dialog med nasjonale myndigheter.

Problemer på landsbygda i Honduras står fremdeles sentralt i ERICs arbeid. Urfolk og småbønder som kjemper for å beholde eierskap til jorda blir utsatt for vold og rettighetsbrudd, og landet blir i økende grad lagt åpent for utnyttelse av naturressursene for internasjonale gruveselskaper. Det er foreslått å tillate internasjonale selskaper territoriell kontroll over «utviklingssoner» der de får konsesjon på naturressurser. Dette har skapt sterk lokal motstand, og påfølgende rettsforfølgelse. Bare siden 2013 er der dokumentert 3064 tilfeller av strafferettslig forfølgelse av urfolksledere og menneskerettsforkjempere.

Både ERIC og Radio Progreso arbeider aktivt for å forhindre at store utviklingsprosjekter blir satt i gang uten at lokalbefolkningen er hørt eller får innflytelse.

Seksuelle minoriteter er særlig utsatt for vold; ifølge Human Rights Watch ble mer enn 90 LHBTI-personer drept fra 2009 til 2012, og mange flere utsatt for vold og trakassering. Tidvis er det honduranske politiet innblandet, uten at de blir straffet for det. Padre Melo fordømmer volden og oppfordrer til inkludering fremfor diskriminering på grunn av seksuell orientering. Han støtter arbeidet til seksuelle minoriteter som organiserer seg for å hevde sine rettigheter i et samfunn der de blir diskriminert og drept.

Prisbegrunnelse 24.09.2015

EN IKKE-VOLDELIG KAMP FOR YTRINGSFRIHET I VERDENS VOLDELIGSTE LAND

Gjennom de ulike mediene Padre Melo leder, gir han alternativ informasjon om årsakene til menneskerettighetskrisen i Honduras. Han kritiserer de korruperte demokratiske og juridiske institusjonene, den utbredte straffefriheten og militariseringen av offentligheten. Han fordømmer den undertrykkende måten myndighetene forsøker å få bukt med volden på, og understreker at fredelig motstand og organisering på grasrotnivå er veien til endring. Han fremhever også dialog på tvers av sosiale lag, til tross for sin kritikk av den politiske makteliten.

Ved å tildele Padre Melo Raftoprisen 2015 ønsker Raftostiftelsen å rette søkelys mot et Honduras i en dyp menneskerettighetskrise preget av konstante angrep på ytringsfriheten og et ekstremt voldsnivå. Raftostiftelsen vil også fremheve hvor viktig ytringsfriheten er i forsvar av menneskerettene, og den undertrykking og vold journalister og samfunnskritiske stemmer blir utsatt for når de avdekker overgrep og maktmisbruk.

Radio Progreso, ERIC, A Mecate Corto og den honduranske utgaven av Envío fungerer som talerør for et bredt spekter av sosiale bevegelser.

Padre Melos kritiske røst og kamp mot all maktmisbruk har stilt både ham selv og hans nærmeste medarbeidere i en livsfarlig situasjon. Til tross for dette fortsetter han sitt kompromissløse arbeid for et mer rettferdig Honduras.

Raftostiftelsen ønsker å løfte Padre Melos arbeid frem som et eksempel på hvordan en ikke-voldelig kamp for ytringsfrihet og grunnleggende menneskerettigheter kan så spirer til håp om en bedre fremtid i et av verdens voldeligste land.

Vi vil sende en sterk oppfordring til honduranske myndigheter om å få bukt med de store menneskerettighetsproblemene som preger landet: brudd på helt grunnleggende rettigheter som retten til liv og personlig sikkerhet, alvorlige krenkelser av ytringsfriheten, systematisk straffefrihet og diskriminering.

Vi oppfordrer videre norske myndigheter og verdenssamfunnet til å ta i bruk tilgjengelige virkemidler for å legge press på honduranske myndigheter slik at de lever opp til forpliktelsene de har pålagt seg ved å slutte seg til FNs grunnleggende menneskerettighetskonvensjoner.

Raftostiftelsen, Bergen, onsdag 19. august 2015

Raftoprisen deles ut søndag 1. november 2015, kl 18.00 på den Nationale Scene (DNS) i Bergen.

Prisbegrunnelse 24.09.2015

KILDER:

Radio Progreso y el ERICs hjemmeside <http://radioprogreso.net/>

America Magazine : “*Down to earth – A struggle over land and power in Honduras*”
<http://americamagazine.org/issue/down-earth>

America Magazine: “*Padre Melo: Pastoral and Transformational*”
<http://www.americamagazine.org/content/all-things/padre-melo-pastoral-and-transformational>

Rapport Amnesty International 2014/2015: “*The state of the world’s human rights*”
http://www.amnestyusa.org/pdfs/AIR15_English.PDF

Nyhets sak NRK: «*Hvert tredje drap skjer i Latin-Amerika*» <http://www.nrk.no/verden/hvert-tredje-drap-skjer-i-latin-amerika-1.12362412>

Rapport Amnesty International Submission to the UN Universal Periodic Review: “*Honduras – failing to implement human rights commitments*”,
[file:///C:/Users/Rafto/Downloads/AMR3700122014ENGLISH%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Rafto/Downloads/AMR3700122014ENGLISH%20(1).pdf)

Rapport 2013 Human Rights Watch
<https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR3700122014ENGLISH.pdf>

Rapport United Nations General Assembly, Human Rights Council, Working Group on Universal Periodic Review
http://www.upr-info.org/sites/default/files/document/honduras/session_22_-_mai_2015/a_hrc_wg.6_22_hnd_2_en.pdf

Nyhets sak PEN: “*Honduras: New PEN Centre to campaign against persistent impunity for attacks on journalists*” <http://www.pen-international.org/newsitems/honduras-new-pen-centre-to-campaign-against-persistent-impunity-for-attacks-on-journalists/>

Nyhets sak Frontline Defenders: “*Death threats against human rights defenders*”
<http://www.frontlinedefenders.org/node/2494>

Nyhets sak Reporters Without Borders: “*Radio Progreso employee murdered after getting threats*”
<http://en.rsf.org/honduras-radio-progreso-employee-murdered-14-04-2014.46143.html>, og:
“*These Media are under constant threats*” <https://en.rsf.org/these-media-are-under-constant-16-01-2015.47498.html>

Om Honduras, Latin-Amerikagruppene
<http://www.latin-amerikagruppene.no/landsider/land/honduras>

Videoer:

Dokumentar om Radio Progreso, Ignatian Solidarity Network http://ignatiansolidarity.net/la-voz-del-pueblo/?utm_source=igsol.net&utm_medium=urlshortener, besøkt 03.05.2015

Intevju med Padre Melo, Boston College, Center for Human Rights and International justice
<http://www.bc.edu/centers/humanrights/Videos/melo.html>

RAFTO

Prisbegrunnelse 24.09.2015

Artikler på spansk:

Tercera Información, «*La Cardenal golpistas hondureño Maradiaga está en Italia*»
<http://www.tercerainformacion.es/spip.php?article15331>

Nyhets sak om ERIC på Conferencia de Provinciales Jesuitas de América Latina, CPAL
http://www.cpalsocial.org/centro_134.html

Ismael Moreno, Revista Envío: “*La “Izquierda” política de espaldas al pueblo y la lógica del colobri*” http://issuu.com/radioprogresoeric-sj/docs/e-book_revista_envuooedo_auoofio_12

Ismael Moreno, Revista Envío: “*Desde el micrófono*”:
http://www.guaymuras.hn/revista_envio/archivo/anio7n22agosto2009.pdf

Øvrige relevante artikler:

Kommentar Benedicte Bull, NRK ytring: «*Fra Pysjamaskupp til narkostat*»
<http://www.nrk.no/ytring/fra-pysjamaskupp-til-narkostat-1.11373875>

Kommentar Dana Frank, Foreign Policy: “*Just like old times in Central America*”
<http://foreignpolicy.com/2015/03/09/just-like-old-times-in-central-america-honduras-juan-orlando-hernandez/>

Nyhets sak Bistandsaktuelt: «*Militære fester grepet om Latin-Amerika*»
<http://www.bistandsaktuelt.no/nyheter-og-reportasjer/arkiv-nyheter-og-reportasjer/milit%C3%A6re-fester-grepet-om-latin-amerika>

NTB info: «*Honduras – den nye formen for diktatur*»
<https://www.ntbinfo.no/release?releaseId=6726214>